Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України від 16.02.2003 р. № 435-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
2. Васильєва В.А. Корпоративні правочини: питання кваліфікації. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2011. Вип. 27. С. 104–110. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apvchzu_2011_27_19.
3. Сергеева-Левитан М.В. Коммерческое представительство как юридическая конструкция в гражданском праве : дисс. ... кандидата юрид. наук : 12.00.03. Екатеринбург, 2008. 213 с.
4. Сигидин М.М. Корпоративний договір : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Івано-Франківськ. 2016. 236 с.
5. Кібенко О.Р. Європейське корпоративне право на етапі фундаментальної реформи. *Перспективи використання Європейського законодавчого досвіду у правовому полі України. Серія: Юридичний радник*. Харків : Видавництво «Страйд», 2005. С. 309.
6. Закон України «Про акціонерні товариства» № 514-VI від 17.10.2008 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17>
7. Закон України «Про товариства з обмеженою відповідальністю та додатковою відповідальністю» № 2275-VIII від 06.02.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19>.
8. Постанови Пленуму Верховного суду України «Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з корпоративних правовідносин» № 4 від 25.02.2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004600-16>.

УДК 347.4

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2019.2-1.12>

ГУЙВАН П.Д.

СПРАВЕДЛИВІСТЬ СУДІВНИЦТВА ЗА ЄВРОПЕЙСЬКИМИ КРИТЕРІЯМИ

Стаття присвячена питанням дослідження окремих істотних проявів справедливого судочинства, які, зокрема, є елементами інституційних та організаційних аспектів належного суду. Вивчено такий важливий елемент справедливого судового захисту прав особи, як обмеження перешкод для доступу до суду під час розгляду певних спорів. Адже можливість звернення до суду іноді залежить не лише від матеріального змісту спору, від його сутності, обсягу та значення цивільного права, про який йдеться, а ще від процесуальних бар'єрів, що перешкоджають або обмежують можливості передачі в суд потенційних скарг. Наголошено на необхідності застосування міжнародних принципів, які вимагають, аби національні правові системи запобігали невинуватому виключенню з компетенції судів значних обсягів цивільних позовів або звільняли від цивільної відповідальності великі групи чи категорії осіб. Розглянуті питання адаптації європейської прецедентної практики до національного правозастосування з відповідним урахуванням його специфіки та особливостей.

Приділена особлива увага конвенційній позиції, за якою всі процесуальні питання щодо руху справ повинні вирішуватися судом, установленим законом. Такий підхід має суттєве значення в контексті визначення компетенції того чи іншого правозастосовного органу: вчинення окремих процесуальних дій судами, які знаходяться поза межами їхньої юрисдикції, будуть вважатися діями, здійсненими незаконним судом. На конкретних справах із практики ЄСПЛ визначено, що фраза «встановлена законом» охоплює не тільки правову основу для самоіснування суду, але також обсяг його юрисдикції в кожному конкретному випадку. Розглянуті про-

блемні питання, які стосуються компетенції конкретних ланок системи, в тому числі щодо критеріїв розмежування підсудності між судами. Наведені приклади, коли національне судівництво часто припускається невизначеності із встановленням належної підсудності спорів, що тягне порушення права людини на справедливий розгляд її справи.

У роботі проаналізовано безсторонність правозастосовного органу як елемент чесного та справедливого судочинства. Встановлено, що суддя, щодо неупередженості якого є законні сумніви, повинен вийти зі складу суду, що розглядає справу, заявивши самовідвід. Проаналізовано стан справ у даній сфері в національному судочинстві. Зроблено висновок про серйозні недоліки у цьому питанні.

Ключові слова: *справедливий суд, неупередженість і безсторонність, суд, створений за законом.*

This article is devoted to the issues of the study of certain essential manifestations of a fair trial, which, in particular, are elements of the institutional and organizational aspects of a proper court. An important element of a fair judicial protection of a person's rights is examined, as is the restriction of obstacles to access to court when dealing with certain disputes. After all, the possibility of going to court sometimes depends not only on the substantive content of the dispute, on its nature, scope and value of the civil law in question, but also on the procedural barriers that prevent or limit the possibility of bringing potential complaints to court. Emphasis is placed on the application of international principles, which require that national legal systems prevent the unjustified exclusion of large amounts of civil claims from the courts or exclude large groups or categories of persons from civil liability. The issues of adaptation of European case law to national law are considered, with due regard to its specificity and peculiarities.

Particular attention is paid to the convention's position, under which all procedural issues in the matter should be resolved by a court established by law. Such an approach is essential in the context of determining the competence of a law enforcement agency: committing certain procedural actions to a court outside its jurisdiction will be considered an act carried out by an illegal court. Specific cases in the ECtHR case-law determine that the phrase "statutory" covers not only the legal basis for the very existence of the court, but also the scope of its jurisdiction in each case. Issues related to the competence of specific units of the system, including the criteria for the division of jurisdiction between courts, are considered. Examples are given where national litigation often involves uncertainty as to the proper jurisdiction of disputes, which entails a violation of the human right to a fair hearing of its case.

The paper analyzes the impartiality of the law enforcement agency as an element of fair and fair trial. It is established that a judge whose impartiality is a legitimate doubt must withdraw from the court hearing the case, stating his recusal. The state of affairs in this area in national justice is analyzed. A major flaw in this issue is concluded.

Key words: *fair court, impartiality and impartiality, court created by law.*

Вступ. Основним документом міжнародного та національного впорядкування відносин у сфері прав кожної особистості є Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Її гарантії щодо реалізації охоронних прав особи визначають найбільш демократичним та прийнятним судовим способом їх поновлення та захисту. Для цього в демократичному суспільстві передбачається необхідність існування суду як спеціалізованого органу, до юрисдикції якого входить процесуальна функція правозастосування. За позицією Конвенції суд є органом, який характеризується в матеріальному сенсі своєю роллю, що відноситься до правосуддя. Він вправі на підставі норм права вирішувати всі питання, що стосуються його компетенції у сфері здійснення процесуального судочинства. Даний орган правосуддя мусить відповідати іншим вимогам: бути незалежним, особливо по відношенню до виконавчої влади, неупередженим, передбачати тривалість мандата його членів, надавати достатні процесуальні гарантії. Всі дані питання є досить актуальними для України.

Дослідженню проблематики справедливого судівництва в науці присвячені праці таких вчених, як В. Городовенко, М. Буроменський, А. Селіванов, М. Козюбра, Р. Куйбіда, М. Погорецький, І. Гриценко, В. Городовенко, П. Рабінович, В. Шишкін, Д. Супрун, С. Шевчук, Н. Моул,

К. Харби та інші. Праці даних дослідників в основному стосуються порядку створення правозастосовних органів та реалізації ними певних процесуальних повноважень у сфері здійснення правосуддя. Разом із тим у науковій літературі не було проведено детального вивчення питання справедливості судового органу в плані гарантування ним чесного та неупередженого результату процесу – судового рішення.

Постановка завдання. Між тим сьогодні досить актуальними є окремі аспекти діяльності судів, такі як вчинення процесуальних дій, не передбачених законодавством, постановлення окремих рішень поза межами своїх процесуальних можливостей. ЄСПЛ вважає подібну діяльність такою, що не ґрунтується на законі. Тож, у цій праці ставиться завдання дослідити окремі істотні прояви справедливого судочинства, які, зокрема, є елементами інституційних та організаційних аспектів розглядуваної правової категорії. У даному контексті корисною мусить стати адаптація європейської прецедентної практики до національного правозастосування, з відповідним урахуванням його специфіки та особливостей. З огляду на це метою статті є з'ясування механізмів застосування поняття «справедливий суд» та рішень ЄСПЛ в українських реаліях та напрацювання нових підходів у цій царині.

Результати дослідження. До завдань національної легіслатури відноситься такий важливий елемент справедливого судового захисту прав особи, як обмеження перешкод для доступу до суду під час розгляду певних спорів. Адже можливість звернення до суду іноді залежить не лише від матеріального змісту спору, від його сутності, обсягу та значення цивільного права, про який йдеться, а ще від процесуальних бар'єрів (procedural bars), що перешкоджають або обмежують можливість передачі в суд потенційних скарг. У даному контексті міжнародні принципи правозастосування вимагають, аби національні правові системи запобігали невинуватеному виключенню з компетенції судів значних обсягів цивільних позовів або звільняли від цивільної відповідальності великі групи або категорії осіб. Попри те, що Конвенція не може вимагати від конкретних країн створення внутрішнього матеріального права відповідного змісту та цінності, проте міжнародна спільнота вправі здійснювати контроль за законодавством, яке не узгоджується з принципом верховенства права в демократичному суспільстві та з фундаментальними принципами, що лежать в основі п. 1 ст. 6 і спрямовані на гарантування можливості розгляду громадянських вимог у суді.

Однією з основоположних засад розуміння справедливості судівництва є конвенційна позиція, що всі процесуальні питання щодо руху справ повинні вирішуватися судом, що встановлений законом. Такий підхід має суттєве значення в контексті визначення компетенції того чи іншого правозастосовного органу. Адже вчинення окремих процесуальних дій судами, які знаходяться поза межами їхньої юрисдикції, будуть вважатися діями, здійсненими незаконним судом. Скажімо, у справі «Гуров проти Молдови» [1] Європейський суд зазначив, що конвенційна фраза «встановлена законом» охоплює не тільки правову основу для самоіснування «трибуналу», але також і склад лави суддів у кожному конкретному випадку. Трибунал, встановлений законом, повинен задовольняти низку таких умов, як незалежність його членів і тривалість їхніх повноважень. З урахуванням цього ЄСПЛ визнав порушення частини першої статті 6 Конвенції розгляд цивільної справи суддею, строк повноважень якого на момент розгляду справи закінчився, але він продовжував виконувати судові повноваження за відсутності будь-яких правових підстав (п. 35, 36, 38).

Зазначене питання стосується також юрисдикції конкретних ланок системи, в тому числі щодо критеріїв розмежування компетенції між судами. Адже нечіткість у даному аспекті часто призводить до порушення права особи на доступ до суду. Прикладом протистоянь різних юрисдикцій є справа «Безімянна проти Росії», яку розглядав ЄСПЛ. За обставинами справи спір стосувався цивільного позову громадянки Безімянної Г.О. про визнання недійсним договору дарування нежилых приміщень між її чоловіком та третіми особами, що був поданий до районного суду загальної юрисдикції. Останній передав справу до арбітражного суду, вважаючи, що предмет позову не належить до його юрисдикції. У свою чергу арбітражний суд також вважав, що в нього відсутні повноваження виносити рішення у справі заявниці, внаслідок чого провадження у справі було припинено. Європейський суд констатував порушення самої суті права заявника на доступ до суду, а отже – порушення п. 1 ст. 6 Конвенції. При цьому було вказано, що заявниця опинилася в замкнутому колі, в ситуації, коли внутрішньодержавні суди вказували один на одного і відмовлялись розглядати її справу, зважаючи на нібито обмеження своїх судових повноважень. Внутрішньодержавні суди фактично залишили заявницю у судовому вакуумі без будь-якої вини з її сторони [2, п. 33].

Розглядаючи подібні справи, Суд підкреслює, що правила визначення параметрів юрисдикції, що застосовуються до різних судів у межах однієї мережі судових систем держав, безумовно, мусять бути розроблені таким чином, щоб забезпечити належну реалізацію правосуддя. Заінтересовані держави повинні очікувати, що такі правила будуть застосовуватися. Однак ці правила або їх застосування не повинні обмежувати сторони у використанні доступного засобу правового захисту.

Слід зазначити, що національне судівництво також часто припускається невизначеності із встановленням належної підсудності спорів, що тягне порушення права людини на справедливий розгляд її справи. Показовою в цьому сенсі є справа № 910/22191/13 [3]. На відміну від розглянутого вище прикладу, де національні суди по чергово відмовляли особі в доступі, вказуючи, що спір не підсудний відповідній ланці судочинства, наразі мова піде про ситуацію якраз протилежну: цивільний і господарський суди всіх інстанцій розглядали ту ж саму справу і дійшли прямо протилежних висновків. Так, у 2018 році Господарський суд м. Києва прийняв скаргу боржника – Кредитної спілки «Аккорд» у виконавчому провадженні на бездіяльність державного виконавця. При цьому заявник оскаржував бездіяльність виконавця у провадженні № 15771498, відкритому Ожтєбрьським районним у м. Полтаві судом у справі № 2-2339/09, рішення за якою набрало законної сили ще у 2009 році. Найцікавіше, що вказану бездіяльність боржник уже оскаржив до Ожтєбрьського суду м. Полтави, потім до Полтавського апеляційного суду, де йому було відмовлено в задоволенні вимоги, і дії державного виконання щодо продовження виконавчого провадження визнані законними. Боржник оскаржив вказані відмови до Касаційного цивільного суду Верховного Суду, де справа, враховуючи українські реалії дотримання «розумних строків» перегляду, всупереч прямим вказівкам процесуального закону перебуває без жодного руху вже понад півроку. Очевидно, боржника такий перебіг подій, коли рішення про відмову в зупиненні виконавчого провадження набуло законної сили, не влаштовує. Тому боржник, користуючись тим, що кредитор за рішенням у цивільній справі № 2-2339/09 від 2009 року є також кредитором у справі про банкрутство боржника, розпочате у 2013 році, подав скаргу на бездіяльність державного виконавця в тому ж виконавчому провадженні № 15771498 до Господарського суду м. Києва, який веде справу про банкрутство.

Чи можуть одночасно дві різних функціональних системи судівництва розглядати однаковий спір між тими ж сторонами за однаковою вимогою? Будь-який юрист скаже, що ні. І, звичайно, помиляється, враховуючи українські реалії. За законом, під час вирішення питання про відкриття провадження за приписами ст. 174, 175 ГПКУ суд мусить перевірити заяву на відповідність її чинному процесуальному законодавству і винести відповідне мотивоване рішення. Так, зокрема, п. 1) ч. 1 ст. 175 ГПКУ вказує, що суддя відмовляє у відкритті провадження у справі, якщо заява не підлягає розгляду за правилами господарського судочинства. Але господарські суди чомусь не здійснили дослідження сутності й змісту скарги. Між тим дана скарга абсолютно не перебуває в юрисдикції господарських судів, тож провадження у ній має бути закрито на підставі п. 1), 3) ч. 1 ст. 231, оскільки справа не підлягає розгляду в господарських судах.

Як видно зі змісту скарги, вона стосується відмови державного виконавця з конкретним прізвищем (фізичної особи) закінчити виконавче провадження у справі, де боржником є КС «Аккорд». Номер даного виконавчого провадження 15771498, відкрито воно на виконання рішення Ожтєбрьського районного суду м. Полтави у справі № 2-2339/09 внаслідок видачі Ожтєбрьським районним судом виконавчого листа у 2009 році. Виконання вказаного рішення забезпечене ухвалою того ж Ожтєбрьського районного суду м. Полтави про накладення арешту на кошти боржника у банку. Отже, скаржник оскаржує неправомірну, на його думку, бездіяльність державного виконавця з приводу невчинення ним дій у виконавчому провадженні № 15771498, відкритому та здійснюваному за рішенням та виконавчим листом Ожтєбрьського районного суду м. Полтави до Господарського суду м. Києва, де сторони наразі перебувають в іншому процесі?! Але ж і Господарський процесуальний кодекс України (ст. 340), і Цивільний процесуальний кодекс України (ст. 448), і Закон України «Про виконавче провадження» (ст. 74) однозначно стверджують, що скарга на дії/бездіяльність державного виконавця подається до суду, який розглянув справу як суд першої інстанції. Скажімо, у ст. 74 ЗУ «Про виконавче провадження» вказано, що рішення, дії чи бездіяльність виконавця та посадових осіб органів державної виконавчої служби щодо виконання судового рішення можуть бути оскаржені сторонами, іншими учасниками та особами до суду, який видав виконавчий документ, у порядку, передбаченому законом. Тож, оскарження можливої бездіяльності за виконавчим документом, виданим Ожтєбрьським районним судом м. Полтави, виключно може відбуватися до цього суду. Про це скаржник знає (бо вже оскаржував до цього суду ці ж діяння), але умисно порушує процесуальний закон.

Наразі ми не беремо до уваги матеріально-правові аспекти даного спору, які були ретельно розглянуті цивільними судами України під час розгляду скарги боржника та його апеляції. Зараз важливим є дотримання вимоги Європейського суду щодо необхідності справедливого розгляду спору судом, встановленим законом. У розглядуваній справі категорично відсутні правові підстави для розгляду скарги на бездіяльність юридичної особи – відділу державної виконавчої служби Шевченківського РУЮ у м. Києві в господарському суді м. Києва, позаяк то відверто суперечить процесуальному закону і належить до юрисдикції адміністративного судівництва, а скарга на бездіяльність державного виконавця у виконавчому провадженні за рішенням та виконавчим листом, виданими Олександрівським районним у м. Полтаві судом, також за законом не може розглядатися в іншому суді. Водночас господарські суди України у нелегітимний спосіб прийняли та розглядають указану справу. Оцінка таким діям за європейськими принципами справедливого судочинства може бути лише одна – рішення господарських судів у справі № 910/22191/13 про оскарження бездіяльності виконавця за виконавчим провадженням, відкритим в іншій справі, є такими, що постановлені судами, які не є законними [4, п. 27, 28].

Важливим елементом чесного та справедливого судочинства є безсторонність правосуддя судового органу. Оцінка неупередженості судового органу полягає в питанні про те, чи дозволяють певні факти, які піддаються перевірці, засумніватися в неупередженості судді, незалежно від поведінки останнього. У цьому питанні навіть зовнішні ознаки можуть набувати значення. Звідси впливає довіра, яку суди в демократичному суспільстві повинні вселяти сторонам спору. Будь-який суддя, щодо неупередженості якого є законні сумніви, повинен вийти зі складу суду, який розглядає справу [5, п. 45]. У подібному випадку Європейський суд вважає, що судді належить наполягати на самовідводі. Суддя також зобов'язаний заявити про самовідвід і в тому випадку, якщо є підстави сумніватися в його професійній чи особистій неупередженості.

Отже, однією з процесуальних гарантій реалізації завдань цивільного судочинства і ухвалення законних та обґрунтованих рішень у цивільних справах є інститут відводу судді, що має на меті відсторонення від участі у справі суддів, щодо неупередженості яких є сумніви. В українському процесуальному законі серед підстав для неможливості участі судді в розгляді справи та його відводу (самовідводу) стаття 20 Цивільного процесуального кодексу України встановлює, зокрема, такі: він прямо чи побічно заінтересований у результаті розгляду справи; він є членом сім'ї або близьким родичем (чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, брат, сестра, дід, баба, внук, внучка, усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, член сім'ї або близький родич цих осіб) сторони або інших осіб, які беруть участь у справі; якщо є інші обставини, що викликають сумнів в об'єктивності та неупередженості судді.

З огляду на це цілком очевидно, що ефективність даного інституту пов'язана із застосуванням як національного законодавства, так і Конвенції. Разом із тим слід відмітити аморфність законодавства про відводи та загалом не дуже серйозне ставлення в Україні до нього судових органів різного рівня. Як приклад, може бути наведена справа № 553/4454/15-ц [6]. На переконання позивача, місцевий суд не міг розглядати справу з огляду на таке. Європейський суд з прав людини неодноразово зазначав у своїх рішеннях про необхідність гарантування незалежності суддів під час розгляду спорів. Незалежність суддів вимагає, щоб конкретні судді були вільні від неналежного впливу як ззовні судової системи, так і зсередини. Внутрішня незалежність судової влади вимагає, щоб судді були вільні від вказівок чи тиску з боку своїх інших суддів або осіб, що виконують адміністративні обов'язки в суді, наприклад, голови суду чи голови колегії. Відсутність достатніх гарантій забезпечити незалежність суддів усередині судової системи і, зокрема, від судового керівництва, може призвести до висновку ЄСПЛ про об'єктивну обґрунтованість сумнівів заявника в незалежності та неупередженості суду. Про незалежність суддів не лише від інших гілок влади, а й всередині судової системи та необхідність уникати ризику можливості перебування судді під впливом своїх колег, які мають повноваження порушити дисциплінарне провадження і винести інші, пов'язані з кар'єрою рішення, йдеться в рішенні ЄСПЛ «Gazeta Ukraina Tsentr v. Ukraine» [7, п. 34].

Між тим, як добре відомо, в тому числі і суддям місцевого суду, позивач постійно виступав публічно з критикою голови Апеляційного суду Полтавської області у зв'язку з тим, що даний суддя неодноразово, особисто розглядаючи справи, припускався порушень національного та міжнародного законодавства, яке є джерелом українського права, і в такий спосіб порушував права людини. Із цього приводу позивач у грудні 2016 року звернувся до Вищої ради правосуддя України зі скаргою на суддю та з вимогою притягнути його до дисциплінарної відповідальності. На час вирішення коментованого спору ВРП розпочала процедуру, передбачену ст. 43 Закону

України «Про Вищу раду правосуддя», главою 12 Регламенту Вищої ради правосуддя стосовно дисциплінарного провадження щодо даного судді. Також позивачем подана заява про злочин, вчинений даним суддею за ст. 375 ККУ – винесення завідомо неправосудного рішення – порушення основоположних прав людини, і з цього питання відбувався розгляд правоохоронними органами. Тож, вказана посадова особа вищестоящего суду є відверто зацікавленою особою у даній справі з метою особистої помсти. Адже вона має відповідні адміністративно-розпорядчі функції стосовно суддів місцевого суду, отже, має значний вплив на їхню діяльність.

Важливою є також та обставина, що про відверту зацікавленість керівника суду в корупційних оборудках, які проводить відповідач у справі, неодноразово позивачем вказувалося у скаргах та в засобах масової інформації. Між тим, ключовими положеннями ст. 6 Конвенції є право кожного під час визначення його цивільних прав та обов'язків на справедливий публічний розгляд справи протягом розумного строку незалежним та безстороннім судом, створеним на підставі закону. Стосовно об'єктивної неупередженості у справі «Фей проти Австрії» ЄСПЛ вказав, що вона полягає у відсутності будь-яких законних сумнівів у тому, що її забезпечено та гарантовано судом, а для перевірки на об'єктивну неупередженість слід визначити, чи є факти, які не залежать від поведінки судді, що можуть бути встановлені та можуть змусити сумніватися в його неупередженості. Йдеться про ту довіру, яку суди в демократичному суспільстві повинні апіорі викликати в учасників цивільного процесу. Так, у справі «Деміколі проти Мальти» було визнано порушення об'єктивного критерію неупередженості суду, адже до складу Палати представників Мальти, яка розглядала справу заявника, входили два члени, що раніше піддавалися критиці у статті заявника, яка мала відношення до справи, а тому фактично мали особисту заінтересованість у справі.

Втім, попри виявлені під час судового розгляду всі вказані факти, які могли би свідчити про необ'єктивність та упередженість суду, заява про відвід була залишена без задоволення.

Висновки. Суд як орган, призначений гарантувати справедливий законний результат розгляду спору, мусить бути незалежним, безстороннім та створеним на підставі закону. Європейський суд з прав людини сформулював «право на суд» як можливість отримати кожній особі справедливе і чесне рішення у своїй справі. Якщо є певні сумніви в незалежності правозастосовного органу, вони повинні бути усунуті, наприклад, шляхом відводу судді. Маємо констатувати, що процесуальний інститут відводу в Україні досить заформалізований, має значний суб'єктивізм, а отже, недієвий. Крім незалежності та безсторонності, вимоги до судового органу полягають у законності його створення та діяльності. Тобто здійснення правосуддя судом, установленим законом, поширюється не лише на правову основу самого існування суду, але й на дотримання таким судом норм, що регулюють його діяльність. Зазначимо, що українська національна правова система приділяє дуже мало уваги належному нормативному, організаційному та методичному забезпеченню дієвості даних чинників. Зокрема, то проявляється на конкретних прикладах, у тому числі щодо розподілу справ між різними гілками судової влади. Як наслідок, нерідко судові органи, які створені й функціонують за законодавством України, приймають нелегітимні процесуальні рішення, вчиняють правосуддя незаконним складом суду, здійснюють інші неправомірні дії. За європейськими мірками, подібна дія вважається здійсненою органом, який не був створений законно.

Список використаних джерел:

1. Рішення ЄСПЛ від 11 липня 2006 року у справі «Гуров проти Молдови», заява № 3645502. URL: <http://www.sakkyndig.com/lov/gurov.pdf>.
2. Рішення ЄСПЛ від 22 грудня 2009 року у справі «Безимьяна проти Росії», заява № 21851/03. URL: <http://docs.pravo.ru/document/view/19382146/>
3. Справа № 910/22191/13 // Архів Господарського суду м. Києва за 2013 рік.
4. Рішення ЄСПЛ від 13 листопада 2008 року у справі «Верітас проти України», заява № 39157/02. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_418.
5. Рішення ЄСПЛ від 28 жовтня 1998 року у справі «Кастильо Алгар» (Castillo Algar v. Spain), заява № 28194/95. URL: <http://echr.ketse.com/doc/28194.95-en-19981028/>.
6. Справа № 553/4454/15-п // Архів Ленінського районного суду м. Полтави за 2015 рік.
7. Рішення ЄСПЛ від 15 липня 2010 року у справі «Газета «Україна-Центр» проти України» (Gazeta Ukraina-Tsentr v. Ukraine) заява № 16695/04. URL: <https://cedem.org.ua/library/sprava-gazeta-ukrayina-tsentr-proty-ukrayiny/>.